

**Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний інститут»
Волинської обласної ради**

**Факультет початкової освіти та фізичної культури
Кафедра природничо-математичної, світоглядної освіти та
інформаційних технологій**

ФІЛОСОФІЯ

*методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять
та самостійної роботи
для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Середня освіта (Фізична культура)*

РОЗРОБНИЦЯ: Ковальчук І.Л., кандидат філософських наук, доцент
кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних
технологій

Луцьк – 2025

УДК 378.147.091.32:101(072)

М52

Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Філософія» (для здобувачів освіти спеціальності Середня освіта (Фізична культура) / упоряд. І. Ковальчук [Електронне видання]. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2025. 34 с.

Методичні рекомендації призначені для організації та забезпечення ефективної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти до семінарських занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Філософія». Упорядкований матеріал містить орієнтовні плани семінарських занять, питання для обговорення, завдання для самостійної роботи, перелік рекомендованої літератури та методичні поради щодо опрацювання навчального матеріалу.

Рекомендації спрямовані на формування у студентів системного розуміння основних проблем філософії, розвиток критичного мислення, здатності до рефлексії над суспільними й освітніми процесами, світоглядної культури та навичок самостійного аналізу філософських текстів. Видання адресоване здобувачам освіти, викладачам та всім, хто цікавиться методикою викладання філософії у закладах вищої освіти.

Укладач:

Ковальчук Ірина Леонідівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Рецензенти:

Бундак Олена Анатоліївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права та фінансів, заступник директора з науково-методичної роботи ВСП ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Луцький інститут розвитку людини»»

Іванова Наталія Володимирівна, доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти, декан факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Розглянуто на засіданні кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол №8 від 05.06.2025)

Друкується за ухвалою Вченої ради факультету початкової освіти та фізичної культури Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол №19 від 27.06.2025)

© КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, 2025

Зміст

1.	Тематика та плани семінарських занять	4
2.	Семінарське заняття 1. Некласична філософія: криза раціоналізму, нове бачення людини та виклики постмодерну	5
3.	Семінарське заняття 2. Основні етапи розвитку української філософії	9
4.	Завдання для модульного контролю 1	12
5.	Семінарське заняття 3. Проблема свідомості у філософії та сучасній науці	14
6.	Семінарське заняття 4. Філософія фізичної культури	17
7.	Семінарське заняття 5. Поняття та судження як форми міркування	20
8.	Завдання для модульного контролю 2	24
9.	Критерії оцінювання знань	26
10	Завдання самостійної роботи	
11.	Рекомендована література	32

Тематика семінарських занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
		Змістовий модуль 1. ФІЛОСОФІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ: ГЕНЕЗА ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ТА ЇЇ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ ФОРМИ	
1.	Тема 4.	Семінарське заняття 1. Світогляд. Історичні типи світогляду ПЛАН 1. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський та науковий. Філософія і світогляд. 2. Структура філософського знання. Функції філософії. 3. Філософія та наука.	2
2.	Тема 5.	Семінарське заняття 2. Основні етапи розвитку української філософії План 1. Витоки української філософії: духовно-релігійна та освітня традиція. 2. Українська філософія ХІХ століття: людина, мораль, нація. 3. Українська філософія ХХ століття: наука, культура, ідентичність. 4. Сучасна українська філософія: культура, освіта, цінності.	2
3.	Теми 1–5	Модульний контроль 1	2
		Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ	
4.	Тема 6.	Семінарське заняття 3. Проблема свідомості у філософії та сучасній науці План 1. Класичні філософські підходи до проблеми свідомості 2. Свідомість у некласичній філософії: досвід, переживання, інтенціональність. 3. Свідомість у цифрову епоху: людина, технології, освіта.	2
5.	Тема 9.	Семінарське заняття 4. Філософія фізичної культури План 1. Філософські уявлення про єдність тіла і духу. 2. Фізична культура як соціокультурна цінність. 3. Цінності здоров'я і тілесності у сучасній філософії. 4. Фізична культура в умовах цифрового суспільства.	2
6.	Тема 10.	Семінарське заняття 5. Поняття та судження як форми міркування План 1. Поняття як форма мислення. 2. Судження як форма мислення. 3. Форми міркування – індукція, дедукція, аналогія. 4. Логічна точність і помилки мислення.	2
7.	Теми 6–10	Модульний контроль 2	2
Разом			14

Семінарське заняття 1. Некласична філософія: криза раціоналізму, нове бачення людини та виклики постмодерну

Мета семінару: закріпити знання про особливості неklasичної філософії; розвивати критичне мислення, рефлексію, аналітичні навички; формувати відповідальне ставлення до інформації та світоглядних позицій.

Література:

1. Бичко А.К. Історія філософії: підр. Київ : Либідь, 2001. С. 51-92.
2. Запорожченко О.В. Філософія науки в епоху постнеklasичності: нові аспекти етичної відповідальності. *Культурологічний альманах*. №2. 2025. С. 227–235. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/621/572>
3. Зарубіжна філософія ХХ ст. *Читанка з історії філософії* : у 6 кн.; під ред. Г.І. Волинки. Київ : Фірма «Довіра», 1993. Кн. 6. 239 с.
4. Ковальчук І. Л. Ідеї Еріха Фромма в контексті сучасності. *Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 20-ти річчю інституту (м. Луцьк, 21–22 травня 2020 року) / упоряд.: О.А.Бундак, Т.Й.Жалко, Н.Г.Конон. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. С. 42-44.
5. Лімонченко В. Ніцшеанство: як сумісні нігілізм та філософія життя? *Людинознавчі студії*: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія». 2020. Випуск 40. С. 62-76. URL: <http://kaf-filos.dspu.edu.ua/article/view/200822/200838>
6. Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки: навчальний посібник. Вінниця: Видавець ФОП Кушнір Ю.В., 2020. 232 с.
7. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Київ: «Каравела», 2002. С. 78-113.
8. Усик, А. Філософія «Lifelong learning»: модернізація чи трансформація традиційної освіти? (постановка питання). *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти*. №1. 2025. С. 76–84. URL: <https://visnuk.dano.dp.ua/index.php/pp/article/view/222/208>
9. Філософія: підручник / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо. Вид. 2-ге, доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерда», 2021. 440 с.
10. Філософія в тестах: навч. посіб. / В.О. Чернієнко, Н. Л. Більчук, С. І. Широка, О.І. Гаплевська. Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіа. ін.-т», 2018. 220с.
11. Філософія: Підручник. Одеса: Університет Ушинського, 2021. 504 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/11962>
12. Хамітов Н. Історія філософії: проблема людини та її меж: навч. посіб. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова; ред. Н. Хамітова. Київ: Наук. думка, 2000. С. 53-73.
13. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. Філософія: Підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

Структура заняття

Організаційно-мотиваційний етап

Актуалізація теми.

Проблемне запитання: *Чи може людина повністю керуватися лише розумом?*

Актуалізація знань.

Фронтальне обговорення: Що таке раціоналізм? Чому у ХХ ст. з'являється критика раціоналізму? Як змінилося розуміння людини?

Робота з проблемними питаннями

Студенти працюють у малих групах. При підготовці до відповіді важливо:

показувати зв'язок філософських ідей із сучасністю; наводити приклади з освіти; формулювати власну аргументовану позицію.

Форма роботи: обговорення; коротка презентація результатів.

Група 1

Питання: Причини кризи раціоналізму.

Розкриваючи питання, необхідно показати, що криза раціоналізму не означала відмову від розуму, а означала втрату віри в його всесильність.

Доцільно звернутися до таких філософів і концепцій:

- Ідеї Артура Шопенгауера: світ керується не розумом, а ірраціональною «волею до життя»; раціональність – лише поверхневий рівень буття.

- Концепція Фрідріха Ніцше: критика класичної моралі та раціональної культури; ідея «волі до влади» як основи людської поведінки.

- Психоаналітична концепція Зигмунда Фрейда: людина керується невідомими імпульсами; раціональність – лише частина психіки.

Обґрунтувати: Раціоналізм втрачає статус єдиного пояснювального принципу людини і світу.

Група 2

Питання: Нове бачення людини у неklasичній філософії.

У відповіді на друге запитання необхідно проаналізувати, як змінюється розуміння людини: від «раціональної істоти» до складної багатовимірної особистості.

Доцільно згадати:

- Екзистенціалізм Мартіна Гайдеггера: людина – це «буття-у-світі»; важливі переживання, страх, вибір, відповідальність.

- Філософія свободи Жан-Поль Сартра: людина сама створює себе через вибір; немає наперед заданої сутності.

- Персоналізм і діалогічна філософія Мартіна Бубера: людина розкривається через взаємини «Я – Ти».

Обґрунтувати: Людина – не тільки мисляча істота, а духовна, емоційна, соціальна і творча особистість.

Група 3

Питання: Проблема істини у сучасному світі.

У відповіді на третє запитання необхідно проаналізувати, як у постмодерній філософії змінюється розуміння істини.

Доцільно звернутися (на вибір) до:

- Постструктуралізму Мішеля Фуко (істина пов'язана з владою і соціальними практиками; знання формується історично).

- Постмодернізму Жан-Франсуа Ліотара (критика «великих істин» і універсальних пояснень; світ складається з багатьох «малих наративів»).

- Деконструкції Жак Дерріда (будь-який текст має багато смислів; абсолютно однозначної істини не існує).

Обґрунтувати: Сучасна філософія говорить про множинність інтерпретацій істини.

Група 4

Питання: Виклики цифрової епохи для освіти.

У відповіді на четверте запитання необхідно проаналізувати, як цифровізація змінює мислення людини і освітній процес.

Доцільно використати ідеї:

- Концепції симулякрів Жана Бодріяра (людина часто живе у світі інформаційних моделей, а не реальності).

- Сучасної цифрової культури: інформаційне перевантаження; кліпове мислення; проблема фейкової інформації.
- Обґрунтувати: Освіта повинна формувати критичне мислення, інформаційну культуру та цифрову відповідальність.

Кейс-завдання

Студент довіряє лише інформації з соцмереж, вважає, що всі думки рівноцінні, не перевіряє джерела.

Завдання

1. Визначити проблему.
2. Пояснити її причини.
3. Запропонувати педагогічні рішення.

Форма роботи: Групове обговорення + короткі відповіді.

Дискусія

Обговорення однієї з тем (за вибором групи):

- Чи існує сьогодні абсолютна істина?
- Чи потрібні авторитети в освіті?
- Чи змінює цифровий світ мислення людини?

Підсумок та рефлексія

Студенти відповідають: Що було новим? Що викликало труднощі? Де ці знання можуть знадобитися педагогу?

Очікувані результати: розуміти сутність неklasичного мислення; пояснювати нове бачення людини; аналізувати сучасні освітні проблеми; формувати аргументовану позицію.

Проблемні питання до теми

Ознайомившись із наведеним текстом, визначте, чи згодні ви з міркуванням Ф. Ніцше про надлюдину? Поясніть, яку людину можемо вважати досконалою?

«Коли Заратустра прийшов до сусіднього міста, що лежало під лісом, то побачив на базарі багато людей – їм обіцяли показати канатоходця. І Заратустрамовив людям таке: – Я скажу вам, хто така надлюдина. Людина – це те, що треба подолати. Що ви зробили, аби її подолати?»

Всі істоти досі створювали щось вище від себе, а ви хочете завернути назад цю потужну течію і скоріше ладні вернутися до звіра, ніж подолати людину?

Що для людини мавпа? Посміховище або нестерпний сором. І тим самим має бути людина для надлюдини – посміховищем або нестерпним соромом.

Ви пройшли шлях від хробака до людини, та хробачого у вас ще залишилося чимало. Колись ви були мавпами, але й досі у вас більше мавпячого, ніж у будь-яких мавп.

Навіть наймудріші з вас – це лише суперечність і суміш рослини й химери.

Та хіба я кажу вам ставати химерами чи рослинами?

Ось що скажу я вам про надлюдину!

Надлюдина – це сенс світу. І нехай ваше жадання скаже: хай надлюдина стане сенсом світу!

Заклинаю вас, брати мої, лишайтесь вірні світові й не вірте тим, хто вам каже про понадземні надії! То отруйники – байдуже, знають вони про це чи ні.

Ті вмируці й самі отруєні зневажають життя, від них уже навіть стомила земля. Тож нехай вони згинуть!

Колись хула Богів була найбільшою хулою, але Бог помер, а з ним померли й